

**WAARNEMINGEN
VAN EEN STEPPENKIEVIT
(*Chettusia gregaria* (Pallas) ♂)
bij het Natuurreservaat „De Groote Peel”,
Nederweert**

door J. H. H. DE HAAN (Weert)

Op 11 mei 1974, ongeveer 08.15 uur, zagen de heren L. en M. Verstappen (Meyel) tussen een kleine troep Kieviten in een weiland van het randgebied van het Natuurreservaat „De Groote Peel” te Nederweert-Ospel een plevierachtige vogel, die o.m. door zijn licht-kleurig verenkleed hun aandacht trok. De vogel toonde in zijn habitus een duidelijke verwantschap met de Kievit.

Ze bezochten vervolgens dhr. M. van Deursen, toezichthouder van het Natuurreservaat, en het nader onderzoek, dat zij toen nog eens samen ter plaatse, mede aan de hand van de hen ten dienste staande literatuur, instelden, bracht hen spoedig tot de overtuiging, dat ze met een Steppenkievit, *Chettusia gregaria* (Pallas) te doen hadden. De betreffende vogel was overigens zeker niet schuw dan een kievit, zodat met behulp van kijkers de determinatie gemakkelijk op haar juistheid kon worden getoetst en bevestigd.

De Heer L. Verstappen, wiens fotografische apparatuur o.a. met een 500 m/m lens is uitgerust, haastte zich daarmee de aanwezigheid van deze zeer zeldzame vogel ter plaatse vast te leggen. Dit geschiedde vanuit een auto op een afstand van ongeveer 50 meter.

Hoe keurig hij daarin is geslaagd toont ons de hierbij gereproduceerde foto, welke hij zeer bereidwillig voor dit artikel ter beschikking heeft gesteld.

Dank zij een van dhr. M. van Deursen ontvangen mededeling kon ook ik mij nog dezelfde dag van de aanwezigheid van de Steppenkievit ter plaatse overtuigen.

De vogel bevond zich toen met enkele Kieviten op het zojuist aangeduide weiland en fourageerde hoofdzakelijk in een iets lager gelegen vochtig gedeelte,

dat rijkelijk was begroeid met paardebloemen (*Taraxacum officinale* Web.) die toendertijd waren uitgebloeid.

Bij de paardebloem ontwikkelen zich, vooral in vochtig weiland, na de bloei, de stelen zodanig, dat de vruchten boven het gras uitsteken. Tengevolge daarvan vormden de massa vruchtpluizen in het bewuste weilandgedeelte op afstand gezien een witte lijn boven het groene gras.

De Steppenkievit bevond zich met zijn kopstreep, op gelijke hoogte met deze witte lijn en was daardoor vrijwel onzichtbaar. Ook de in dit stadium ten dele roodbruin aangelopen paardebloemstengels boden hem daar ten aanzien van de donkere en bruinachtige buikkleur een zekere camouflage.

Het voedsel van de Steppenkievit bestaat in hoofdzaak uit kevers, krekels en sprinkhanen, andere insecten en hun larven, alsmede uit spinnen, slakken en wormen.

Van Deursen constateerde, dat de Steppenkievit zich min of meer aangetrokken gevoelde tot een bepaalde kievit, in wiens gezelschap deze zich vrijwel steeds bevond. Dit was voor een andere Kievit blijkbaar aanleiding op de rondvliegende infiltrant te „stoten”, waardoor deze zich verplaatste naar een nabij gelegen, pas ingezaaid, stuk akkerland, dat, naar inmiddels was gebleken, door deze vogels ook reeds vaker was bezocht.

Van Deursen kon ook enige malen een wel zeer scherp klinkende roep: „Kets - kets” ook wel eens klinkend als „Tjuk - tjuk” waarnemen.

Tijdens mijn aanwezigheid bewoog de vogel zich aanvankelijk in hoofdzaak in het boven omschreven paardebloemgebied. Toen hij later opvloog werden de witte secundaire vleugelveren en de witte staart, bij het einde getooid met een zwarte band, goed zichtbaar. In de vlucht schijnen de vleugels, vermoedelijk tengevolge van het vele wit, wel slanker te zijn dan die van de Kievit.

Ook was toen weer het samen optrekken met de Kievit duidelijk. De Steppenkievit ging nogal eens graag liggen, wat dan door de Kievit opmerkelijk werd gadeslagen en die zich dan in de buurt bleef

ophouden of soms een zelfde houding aannam.

In de literatuur wordt meermalen naar voren gebracht, dat de hier in West-Europa aangetroffen Steppenkieviten zich zouden hebben aangesloten bij Kieviten, die zich uit Rusland of Midden-Azië op een westelijke trekroute begeven.

Die dag, 11 mei, kon de vogel ook nog worden waargenomen door de heren P. Spreuwenberg (Weert),

L. van de Hombergh (Venlo) en M. Dorssers (Meyel). Op 13 mei d.a.v. nog door de heer Oversteegen (Son) en laat in de avond nog door de heer Van Deursen. Daarna kwam er een stevige onweersbui opzetten, waarna de Steppenkievit niet meer werd gezien. Het was duidelijk, dat we hier met een ♂ te doen hadden. De foto laat ons toe hier verder met een korte beschrijving van het verenkleed te volstaan.

Chettusia gregaria (Pallas) ♂ (Steppenkievit)

De Groote Peel, Nederweert; 11 mei 1975.

(foto: Bert Verstappen)

Beschrijving:

Kruin: blauwzwart.

Teugel: zwart.

Kopzijden: kaneelkleurig.

Borst, rug en stuit: bruinachtig grijs.

Buik, voorste deel: zwart;

—, achterste deel en anaalstreek: kastanjebruin.

Grote slagpennen: zwart;

Kleine slagpennen: wit.

Middelste staartpennen: wit met brede zwarte dwarsband, einde wit.

Buitenste staartpennen: geheel wit.

Poten: zwart.

Snavel: zwartbruin.

Het Broedgebied wordt door sommige auteurs zeer uitvoerig omschreven (Naumann, Vaurie, Bannermann) en is hier wel samen te vatten als: de steppen van Centraal-Azië, Turkestan en Oost-Siberië. De uitgestrekte vlakten, waarin deze vogels daar leven bezitten een schrale groei van *Stipa*-gras en *Artemisia*.

Het Overwinteringsgebied ligt in subtropisch en tropisch Zuid-Azië en in Afrika, noordelijk van de equator.

Het legsel bestaat uit 4, soms ook 5 eieren. Ze broeden in groepen van 3 tot 20 paren; nooit in grote kolonies.

Na de broedtijd kunnen ze zich wel tot aanzienlijke vluchten samenvoegen; soms van duizenden exemplaren.

Voorkomen

Omtrent het voorkomen van de Steppenkievit zijn uit de literatuur een aantal waarnemingen bekend, waaromtrent hier enige gegevens volgen:

Voor Nederland thans 5 waarnemingen:

21 april 1925	Beers N.B.
8 okt. - 16 nov. 1961	Opmeer N.H.
20 maart 1958	Wageningse Binnenveld
1 mei 1968	Amstelveen
11 - 13 mei 1974	Nederweert-Ospel

Voor Duitsland 3 waarnemingen:

nov. 1957	Untersee
27 maart / 14 april	Speyer

13 april

Dortmund

Voor België 4 waarnemingen:

8 - 13 april 1962 Langerbrugge/Gent

7 - 8 juni 1962 Zevergem (O. Vl.)

6 april 1966 Zolder (L.)

25 mei 1970 Turnhout (Antw.)

Voor Engeland 5 waarnemingen:

Schotland 1

Ierland 2 (Bannermann 1961, Vol. X, pag. 255)

Voor Frankrijk 2 waarnemingen en

Voor Italië 14 waarnemingen,

Voor Denemarken, Finland, Griekenland, Hongarije, Polen, Spanje telkens 1 waarneming.

Geraadpleegde Literatuur

Alleyn W. F. e.a. (1971), „Avifauna van Midden Nederland”, Assen.

Arnold E. C. (1924), „British Waders”, Cambridge.

„Avifauna van België”, (1967), Brussel.

„Avifauna van Nederland”, (1970), Leiden.

Bannermann D. A. (1961), „The Birds of the British Isles”, Edinburgh. Vol. X.

„Brehms Tierleben” (1921), Leipzig Bd. 7.

Curry-Lindahl (1963), „Våra fåglar i Norden”, Stockholm, del IV.

Erven F. J. H. van, e.a. (1967) „Avifauna van Noord Brabant”, Assen.

Eykman C. e.a. (1949), „De Nederlandse Vogels”, Wageningen. dl. III.

Géroutet Paul (1942), „Les Echassiers”, Neuchâtel.

„Grzimeks Tierleben” (1969) Zürich, Bd. 8.

Hollem P. D. A. (1960), „The Popular Handbook of Rarer British Birds”, London.

Lippens L. / Wille H., (1972) „Atlas v. d. Vogels in België en W. Europa”, Tielt/Utrecht.

Naumann (1905), „Naturgeschichte der Vögel Mitteleuropas”, Gera, Bd. VIII.

Niethammer/Kramer/Wolters, (1964), „Die Vögel Deutschlands”, Frankfurt Artenliste.

Van Oort E. D. (1926) „De Vogels van Nederland”, 's-Hage dl. II.

Thornburn A. (1916), „British Birds”. London. Vol. IV.

Vaurie Ch. „The Birds of the Palearctic Fauna”, Non-Passeriformes, London. (1965).

Voous K. H. (1960), „Atlas v. d. Europeese Vogels”, Amsterdam.

Witherby H. F. (1945), „The Handbook of British Birds”, London Vol. IV.